

Avrupa Birliği tarafından
eř-finanse edilmektedir

Gençlerle Katılımcı Bilgi Üretimi ve Medya İzleme için Kapasite Geliştirme

İÇİNDEKİLER

1. PROJE HAKKINDA	3
1.1. Projenin Arka Planı	3
1.2. Projenin Politika Bağlamı	3
1.3. Projeye Duyulan İhtiyaç	4
2. KAPASİTE GELİŞTİRME PROGRAMININ AMACI VE HEDEFLERİ	6
3. EĞİTİM PROGRAMININ TASARIMI: VERİYE DAYALI VE ÇİFT ODAKLI YAKLAŞIM	7
3.1. Ebeveyn Modülü Tasarımı	7
3.2. Çocuk Modülü Tasarımı	7
3.3. Sentez: "Sözleşme ve Ortak Dil"	8
4. UYGULAMA SÜRECİ	9
4.1. Uygulama Faaliyetleri ve Kapsamı	9
4.2. Gerçekleştirilen Oturumlar ve Katılımcı Dağılımı	10
4.3. Genel Değerlendirme ve İstatistikler	11
5. SONUÇ	15

1. PROJE HAKKINDA

1.1. Projenin Arka Planı

Türkiye’de çocukların dijital ortamlarda geçirdiği zaman, son on yılda dramatik biçimde artmıştır. Akıllı telefonların yaygınlaşması, çevrim içi oyun ve sosyal medya platformlarının günlük yaşamın ayrılmaz bir parçası haline gelmesiyle birlikte, çocukların dijital evrenle kurduğu ilişki daha erken yaşta ve daha yoğun bir şekilde biçimlenmektedir. Bu durum, dijital alanı yalnızca eğlence ve sosyalleşme zemini olmaktan çıkararak, çocukların kimlik gelişiminde, öğrenme biçimlerinde ve güvenlik algılarında belirleyici bir çevreye dönüştürmüştür.

Ancak bu dönüşüm, beraberinde bir dizi yeni ve karmaşık riski getirmiştir. Türkiye’de yapılan son araştırmalar, çocukların çevrim içi ortamlarda sıklıkla siber zorbalık, mahremiyet ihlali, grooming (çevrim içi istismar amaçlı manipülasyon), yanlış bilgilendirme ve zararlı içerik maruziyeti gibi tehditlerle karşılaştığını göstermektedir. Bu riskler çoğu zaman ebeveynler, öğretmenler veya politika yapımcılar tarafından yeterince görünür kılınamamakta; çocukların yaşadıkları dijital deneyimler gündelik yaşamın olağan akışı içinde fark edilmeden kalabilmektedir.

İzmir özelinde bu tablo, kentsel dönüşüm, demografik çeşitlilik ve sosyoekonomik eşitsizlikler nedeniyle daha da belirgin hale gelmektedir. Yoğun kentleşme, çocukların fiziksel sosyalleşme alanlarını daraltmış; özellikle düşük gelirli semtlerde dijital platformlar, çocuklar için hem sosyalleşme hem kaçış alanı haline gelmiştir. Pandemi döneminde çevrim içi eğitim süreçlerinin hızla yaygınlaşması, dijitalleşmenin kalıcı bir gündelik pratik haline gelmesini sağlamıştır. Ancak dijital becerilerin ve farkındalığın eşit biçimde dağılmaması, çocukların karşılaştıkları risklerin niteliğini ve düzeyini sosyoekonomik koşullara göre farklılaştırmıştır.

Bu bağlamda İzmir, hem dijitalleşmenin en yoğun yaşandığı büyük şehirlerden biri olması hem de sosyoekonomik ve kültürel çeşitliliğiyle, Türkiye’de çocukların dijital deneyimlerine dair derinlikli bir saha çalışması için önemli bir örnek alan teşkil etmektedir. Proje, bu dinamik kent bağlamında, dijital güvenlik, ebeveyn farkındalığı ve çocukların özneleşme süreçleri üzerine bütüncül bir yaklaşım geliştirmeyi hedeflemiştir.

1.2. Projenin Politika Bağlamı

UNICEF Türkiye'nin 2021–2025 Ülke Programı, çocuk haklarını merkeze alan bir yaklaşımla eşitsizliklerin azaltılması, çocuk koruma sistemlerinin güçlendirilmesi ve dijital çağın getirdiği yeni risklere karşı dayanıklılığın artırılması hedeflerini içermektedir. Bu strateji, çocukların yalnızca korunmaya muhtaç bireyler değil, aynı zamanda dijital toplumun aktif aktörleri olarak güçlendirilmesini öngörmektedir.

Türkiye’de bu vizyonla uyumlu biçimde Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından 2023 yılında yayımlanan “Çocukların Dijital Ortamda Korunması Stratejisi”, ulusal politika düzeyinde önemli bir dönüm noktası olmuştur. Strateji, dijital risklerin azaltılmasına yönelik yasal, eğitsel ve teknik tedbirleri tanımlamakta; çocukların çevrimiçi ortamlarda güvenle etkileşim kurabilmesi için kamu, sivil toplum ve özel sektör iş birliğinin gerekliliğini vurgulamaktadır.

Ayrıca, UNESCO’nun “Guidelines for Digital Literacy” (2022) ve 5Rights Foundation’ın “Child-Centered Digital Policy Framework” (2021) belgeleri, uluslararası düzeyde çocukların dijital ortamlarda hak temelli korunmasına dair rehberlik sunmaktadır. Bu belgeler, çocukların dijital alanlarda yalnızca korunması değil, güçlenmesi ve katılımının sağlanması gerektiği yönünde paradigmatik bir değişime işaret eder.

Bu politika çerçeveleri, UNICEF’in “çocuk dostu dijital ekosistem” yaklaşımını desteklemekte; bu proje de söz konusu yaklaşımı yerel düzeyde somut uygulamalara dönüştürme amacı taşımaktadır.

1.3. Projeye Duyulan İhtiyaç

Bu eğitim programının temel gerekçesi, UNICEF Türkiye'nin ACAR programı kapsamında Dijital Medya Araştırmaları Derneği tarafından yürütülen proje çerçevesinde hazırlanan “Dijital Riskler ve İhtiyaç Analizi” raporunun ortaya koyduğu somut saha verilerine dayanmaktadır. Rapor, İzmir genelinde 350 katılımcı (çocuk ve ebeveyn) ile gerçekleştirilen anketler ve odak grup görüşmeleri neticesinde, mevcut dijital ebeveynlik stratejilerinin ve çocukların risk algılarının birbiriyle örtüşmediğini, bu durumun ciddi bir güvenlik zafiyeti yarattığını kanıtlamaktadır.

Raporun bulguları ışığında, bu eğitim programının gerekliliği aşağıdaki üç temel sorun alanı ve çözüm önerisi üzerine inşa edilmiştir:

1. Algı ve İletişim Kopukluğunun Giderilmesi

“**Dijital Riskler ve İhtiyaç Analizi**” raporu, ebeveynler ve çocuklar arasında dijital risklerin tanımı konusunda derin bir uçurum olduğunu göstermektedir. Ebeveynlerin %70,6’sı birincil tehdit olarak “kötü niyetli kişilerle tanışma” gibi sosyal/ahlaki risklere odaklanırken; çocuklar riskleri %64,7 oranında “hesap çalınması” gibi teknik/varlık odaklı tehditler üzerinden tanımlamaktadır. Tarafların aynı "risk dilini" konuşmaması, aile içi güvenlik yönetimini verimsizleştirmektedir. Bu eğitim programı, ebeveyn ve çocukların risk tanımlarını ortaklaştırarak, siber zorbalık ve manipülasyon gibi her iki tarafın da radarından kaçan "ilişkisel risklere" karşı farkındalık yaratmayı hedeflemektedir.

2. "Polisiye" Denetimden "Dijital Mentorluğa" Dönüşüm

Saha verileri, ebeveynlerin %45,1 oranında "cihaz karıştırma" gibi polisiye denetim yöntemlerine başvurduğunu, ancak bu yaklaşımın çocuklarda güvenli davranışı değil, "gizlenme" refleksini tetiklediğini ortaya koymaktadır. İnternette sorun yaşayan çocukların %49’unun bu durumu ailesine haber vermemesi ve %72,5’inin sorunu sadece "engelleyerek" çözmeye çalışması, çocukların dijital dünyada savunmasız ve yalnız kaldığını göstermektedir. Bu program, ebeveynlerin %78,4’ünün talep ettiği üzere, onları yasaklayıcı bir otorite olmaktan çıkarıp, çocuklarıyla güvene dayalı ilişki kurabilen "dijital mentorlara" dönüştürmeyi amaçlamaktadır.

3. "Riskten Koruma" Yerine "Dijital Dayanıklılık" Paradigması

Rapor, çocukları dijital risklerden tamamen yalıtmanın mümkün olmadığını ve mevcut "yasakçı" tutumların sürdürülemez olduğunu vurgulamaktadır. Özellikle dijital ebeveynlik yükünün %84,3 oranında annelerin üzerinde olması, ebeveynlerde "dijital yorgunluk" ve yetersizlik hissine neden olmaktadır. Bu doğrultuda eğitim programı, “**Riskten Koruma**” (**Safety**) paradigmasından “**Dijital Dayanıklılık**” (**Resilience**) paradigmasına geçişi esas almaktadır. Programın nihai amacı, çocukları riskleri tanıyan, duygusal manipülasyonu fark eden ve korkmadan yardım isteyebilen aktif özneler olarak güçlendirmektir.

Sonuç olarak, “**Dijital Riskler ve İhtiyaç Analizi**” raporunun işaret ettiği üzere; yasaklamaya değil yönetmeye, kontrole değil iletişime dayalı bu eğitim modeli, çocuk hakları temelli bir dijital gelecek inşası için zorunlu bir ihtiyaçtır.

2. KAPASİTE GELİŞTİRME PROGRAMININ AMACI VE HEDEFLERİ

Bu eğitim programı, araştırma bulgularıyla tespit edilen "algı uçurumu" ve "iletişim kopukluğu" sorunlarına doğrudan müdahale etmek amacıyla aşağıdaki üç temel hedef doğrultusunda tasarlanmıştır:

Özel Hedef 1: Çocuklarda "Teknik Koruma"dan "Dijital Dayanıklılığa" Geçişi Sağlamak Çocukların mevcut risk algısı büyük oranda "hesap çalınması" (%64,7) ve "virüs" (%51) gibi teknik ve varlık odaklı tehditlerle sınırlıdır. Bu hedef, çocukların risk farkındalığını yalnızca teknik güvenlikten çıkarıp; siber zorbalık, duygusal manipülasyon ve "grooming" (çevrim içi istismar) gibi ilişkisel riskleri de kapsayacak şekilde genişletmeyi amaçlar.

- **Alt Hedef:** Çocukların sorunla karşılaştıklarında başvurdukları "sadece engelleme" (%72,5) ve "aileden gizleme" (%49) refleksini kırarak , yardım isteme davranışını (help-seeking) teşvik etmek ve "sessizlik döngüsünü" sonlandırmak.

Özel Hedef 2: Ebeveynleri "Polisiye Denetim"den "Dijital Mentorluğa" Dönüştürmek Ebeveynlerin %45,1 oranında başvurduğu cihaz karıştırma gibi "polisiye" ve kısıtlayıcı denetim yöntemlerinin, çocuklarda güven değil "gizlenme" davranışı yarattığı tespit edilmiştir. Bu hedef, ebeveynlerin %78,4'ünün talep ettiği eğitim ihtiyacını karşılayarak ; onları yasaklayıcı otorite konumundan, çocuklarıyla müzakere edebilen ve rehberlik sunan "dijital mentor" konumuna taşımayı amaçlar.

- **Alt Hedef:** Ebeveynlerin "kötü niyetli yabancı" (%70,6) korkusuyla şekillenen aşırı korumacı kaygılarını, teknik bilgi ve doğru iletişim stratejileriyle yönetilebilir bir farkındalığa dönüştürmek.

Özel Hedef 3: Aile İçinde Ortak Bir "Risk Dili" ve Güven Zemini İnşa Etmek Rapor bulguları, ebeveynlerin "ahlaki/sosyal", çocukların ise "teknik" risklere odaklandığı derin bir algı ve iletişim kopukluğunu kanıtlamaktadır. Bu hedef, ebeveyn ve çocuk atölyeleri arasındaki sinerjiyi kullanarak, tarafların birbirlerinin dijital gerçekliğini anlamalarını sağlamayı hedefler.

- **Alt Hedef:** Ebeveynlerdeki "dijital yetersizlik" hissini ve çocuklardaki "anlaşılmama" duygusunu gidererek; dijital ortamın yasaklanan bir "tehdit alanı" değil, üzerine konuşulabilen ortak bir yaşam alanı olduğu bilincini yerleştirmek.

3. EĞİTİM PROGRAMININ TASARIMI: VERİYE DAYALI VE ÇİFT ODAKLI YAKLAŞIM

Bu eğitim programı, standart bir "internet güvenliği" semineri olarak değil; sahadan elde edilen "Algı ve İletişim Kopukluğu" verisine doğrudan yanıt veren, **Dr. Sarphan Uzunoğlu** (Ebeveyn Modülü) ve **Ahmet Alphan Sabancı** (Çocuk Modülü) tarafından geliştirilmiş, birbirini tamamlayan "**Çift Odaklı**" (**Dual-Track**) bir müfredat olarak tasarlanmıştır.

Programın mimarisi, raporda tespit edilen "Ebeveynlerin polisiye denetimi" ve "Çocukların sessizlik döngüsü" sorunlarını kırmak üzere şu pedagojik temeller üzerine kurulmuştur:

3.1. Ebeveyn Modülü Tasarımı

İhtiyaç analizi raporunda ebeveynlerin %45,1 oranında cihaz karıştırma gibi "polisiye" yöntemlere başvurduğu, ancak bu durumun çocuklarda gizlenmeyi artırdığı tespit edilmiştir. Bu veriden hareketle Dr. Sarphan Uzunoğlu, ebeveyn eğitimini yasaklayıcı bir dilden "**rehberlik edici**" bir dile dönüştürmüştür.

- **"Diyetisyen" Metaforu:** Ebeveynlere ekran süresini bir polis gibi (suç arayan) değil, bir diyetisyen gibi (besleyicilik ve denge arayan) yönetmeleri gerektiği öğretilmiştir. İçeriğin "aktif" (üretim/iletişim) ve "pasif" (tüketim) olarak ayrılması sağlanarak, raporun işaret ettiği "teknik yetersizlik" hissi giderilmeye çalışılmıştır.
- **Aynalama Etkisi (The Mirror Effect):** Raporun vurguladığı toplumsal cinsiyet rolleri ve ebeveyn kaygısına yanıt olarak; çocukların söylenenleri değil, yapılanları taklit ettiği gerçeği (aynalama etkisi) merkeze alınmıştır. Ebeveynlerin kendi dijital alışkanlıklarını düzenlemeden çocuktan disiplin bekleyemeyeceği vurgulanmıştır.
- **Kriz Yönetimi ve "İlk 60 Saniye":** Çocukların %49'unun sorun yaşadığında ailesine söylememesi (sessizlik döngüsü) verisine karşılık; ebeveynlere çocuk bir itirafla geldiğinde "**panik yapmama, cihazı elinden almama ve teşekkür etme**" protokolü (İlk 60 Saniye Kuralı) kazandırılmıştır.

3.2. Çocuk Modülü Tasarımı

Çocukların risk algısının sadece "hesap çalınması" (%64,7) gibi teknik konularla sınırlı olduğu bulgusundan hareketle Ahmet Alphan Sabancı, çocukların teknik ilgilerini kapsayan ancak onları "ilişkisel risklere" (siber zorbalık) karşı da uyaran bir modül tasarlamıştır.

- **"Dijital Astronot" Kimliği:** Çocuklara pasif bir "korunması gereken mağdur" rolü yerine; uzayda yolculuk yapan, riskleri tanıyan ve kalkanlarını (güvenlik ayarları) kullanan aktif bir "**Dijital Astronot**" kimliği kazandırılmıştır. Bu yaklaşım, raporun önerdiği "Dijital Dayanıklılık" (Resilience) paradigmasıyla birebir örtüşmektedir.
- **Teknik Dilden Duygusal Farkındalığa:** Çocukların teknik risklere olan ilgisi (şifre, virüs) bir giriş kapısı olarak kullanılmış; buradan hareketle "siber zorbalık" ve "şaka ile zorbalık arasındaki fark" gibi duygusal konulara geçiş yapılmıştır. Çocuğun "Nasıl hissediyorum?" sorusunu sorması sağlanarak özdenetim mekanizması tetiklenmiştir.
- **Sessizliği Kırma Çağrısı:** Raporun en kritik bulgusu olan çocukların "sadece engelleme" (%72,5) refleksini kırmak için; "Aileni merakta bırakma" ve "Kötü bir deneyim yaşarsan panik yapma, destek al" mesajları, çocukların anlayacağı bir dille (oyunlaştırılarak) işlenmiştir.

3.3. Sentez: "Sözleşme ve Ortak Dil"

Her iki modülün nihai amacı, raporda "Algı ve İletişim Kopukluğu" olarak tanımlanan boşluğu doldurmaktır. Tasarımın finalinde, ebeveyn ve çocuğun "**Dijital Aile Sözleşmesi**" zemininde buluşması hedeflenmiştir.

Bu tasarımda;

- **Ebeveyn:** Yasaklayan değil, çocuğuyla oyun oynayan ve dünyasını merak eden bir rehber,
- **Çocuk:** Saklanan değil, dijital dünyasını ailesine anlatan bilinçli bir kullanıcıya dönüştürülmek istenmiştir.

Sonuç olarak program, raporun teorik bulgularını (iletişim kopukluğu, teknik vs. ahlaki risk ayrımı), sahada uygulanabilir pratik davranış değişikliklerine (60 saniye kuralı, dijital astronot rozeti, aile sözleşmesi) dönüştüren bütüncül bir tasarıma sahiptir.

4. UYGULAMA SÜRECİ

ACAR Projesi Sivil Toplum İş Birliği Programı kapsamında yürütülen “Gençlerle Katılımcı Bilgi Üretimi ve Medya İzleme için Kapasite Geliştirme” projesinin temel faaliyetlerinden biri olan saha atölyeleri, İzmir genelindeki çocuk merkezleri ve okullarda hayata geçirilmiştir. Bu eğitimlerin temel amacı, çocukların dijital ortamlarda karşılaştıkları riskleri anlamak, dijital güvenlik farkındalıklarını artırmak ve ebeveynlerin çocuklarının çevrimiçi deneyimlerine dair bilinç düzeylerini yükseltmektir.

4.1. Uygulama Faaliyetleri ve Kapsamı

23 Kasım – 4 Aralık 2025 tarihleri arasında gerçekleştirilen eğitim faaliyetleri, Ahmet Alphan Sabancı ve Dr. Sarphan Uzunoğlu tarafından yürütülmüştür. Atölyeler, İzmir Büyükşehir Belediyesi’ne bağlı Çocuk Merkezleri ve Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı eğitim kurumlarını (Uğur Okulları) kapsayacak şekilde, farklı sosyoekonomik profillerden katılımcılara ulaşmak üzere planlanmıştır.

Eğitim takvimi, çocukların okul saatleri ve ebeveynlerin uygunluk durumları gözetilerek; Uzundere, Buca, Kadifekale, Limontepe, Yenişehir, Cengizhan, Gürçeşme ve Gümüşpala lokasyonlarında kurgulanmıştır.

4.2. Gerçekleştirilen Oturumlar ve Katılımcı Dağılımı

Belirlenen takvim doğrultusunda gerçekleştirilen atölye çalışmalarına ilişkin merkez bazlı katılım verileri ve uygulama notları aşağıda sunulmuştur:

Katılımcı Grubu	Katılımcı Sayısı	Yaş Aralığı	Cinsiyet Dağılımı	Bölge
Çocuklar	225	10-18	%52 kız / %48 erkek	Gürçeşme, Buca, Kadifekale, Balçova, Narlıdere, Güzelbahçe
Ebeveynler	84	25-60	%82 kadın / %32 erkek	Aynı bölgeler

Etkinliğe katılım gösteren yetişkin ve çocuk katılımcıların dağılımı aşağıdaki tablodaki gibidir.

Merkez Adı	Çocuk Katılımcı Sayısı	Yetişkin Katılımcı Sayısı
Uzundere Çocuk Merkezi	19	14
Buca Çocuk Merkezi	24	23
Kadifekale Çocuk Merkezi	11	7
Limonteppe Çocuk Merkezi	14	0
Yenişehir Çocuk Atölyesi	24	0
Cengizhan Çocuk Merkezi	17	8
Uğur Okulları	82	0

Gürçeşme Çocuk Merkezi	22	18
Gümüşpala Çocuk Merkezi	12	14

Gerçekleşen eğitimlerin katılım listeleri, fotoğraflar ve yapılan sunumlar eklerde sunulmuştur.

4.3. Genel Değerlendirme ve İstatistikler

Saha çalışmaları sonucunda, projenin bu fazında toplam **309** tekil kişiye doğrudan eğitim verilmiştir. Katılımcıların demografik dağılımı şöyledir:

- **Çocuk Katılımcı:** 225
- **Yetişkin Katılımcı:** 84

Limontepe ve Yenişehir lokasyonlarında çocuk katılımının hedeflenen düzeyde olmasına karşın, yetişkin atölyelerinde katılım sağlanamaması, bu bölgelerde ebeveynlere yönelik erişim stratejilerinin çeşitlendirilmesi gerekliliğine işaret etmektedir.

Saha uygulamasında kullanılan eğitim modülleri, Prof. Dr. Selin Türkel tarafından yürütülen kapsamlı saha araştırması ve odak grup görüşmelerinden elde edilen ihtiyaç analizi sonuçlarına göre yapılandırılmıştır. Dr. Sarphan Uzunoğlu ve Ahmet Alphan Sabancı

tarafından tasarlanan ve uygulanan bu modüller, çocukların ve ebeveynlerin dijital dünyadaki davranış kalıpları, risk algıları ve iletişim eksiklikleri gözetilerek iki ayrı eksende kurgulanmıştır.

Yetişkinler için oluşturulan atölyeler için oluşturulan infografiklerden bir örnek.

4.4.1. Yetişkin Modülü: Dijital Ebeveynlik ve Kriz Yönetimi Eğitmen: Dr. Sarphan Uzunoğlu

Yetişkinlere yönelik atölye içeriği, yasaklayıcı bir yaklaşım yerine "bilinçli ve iletişim odaklı" bir dijital ebeveynlik modelini merkeze almıştır. Eğitim içeriği beş ana başlıkta toplanmıştır:

1. **Sağlıklı Dijital Alışkanlıklar:** Ebeveynlere, ekran sürelerini bir "polis" gibi denetlemek yerine bir "diyetisyen" yaklaşımıyla yönetmeleri gerektiği aktarılmıştır. Ebeveynlerin kendi dijital kullanımlarıyla çocuklara "aynalama etkisi" yaratarak rol model olmaları gerektiği vurgulanmış, ev içinde "teknolojisiz mikro alanlar" (yemek masası, yatak odası vb.) oluşturulması önerilmiştir.
2. **Çevrimiçi Risklerin Yönetimi:** Siber zorbalık, nefret söylemi ve çocuk mahremiyetinin ebeveynler tarafından ihlali anlamına gelen "Sharenting" kavramları detaylandırılmıştır. Sharenting konusunda güvenli paylaşım ilkeleri ve çocuğun rızasının önemi üzerinde durulmuştur.

3. **Platform Stratejileri:** Oyunların sadece bir eğlence değil, sosyalleşme aracı olduğu belirtilerek ebeveynlerin çocuklarıyla birlikte oyun oynamaları teşvik edilmiştir. Ayrıca yapay zeka okuryazarlığı kapsamında, AI araçlarının halüsinasyon (hata) yapabileceği ve veri mahremiyeti konuları işlenmiştir.

4. **Kriz Yönetimi ve İletişim:** Olumsuz bir dijital deneyim yaşandığında uygulanacak "İlk 60 Saniye Kuralı" (Sakin kal, suçlama, teşekkür et) aktarılmıştır. Cihazı elinden almanın iletişimi kestiği belirtilerek, güvenli alan mesajı vermenin önemi vurgulanmıştır.
5. **Yaş Gruplarına Göre Yaklaşım:** 0-5 yaş (kontrol), 6-11 yaş (koçluk/diyalog) ve 12+ yaş (partnerlik/müzakere) dönemlerine özgü iletişim stratejileri ve dijital yetkinlik görevleri tanımlanmıştır.

4.4.2. Çocuk Modülü: Bilinçli Kullanım ve Dijital Haklar Eğitmen: Ahmet Alphan Sabancı

Çocuklara yönelik atölyeler, didaktik bir dilden uzak, "Dijital Astronot" metaforu üzerinden, çocukların dijital ortamda kendi güvenliklerini sağlayabilmeleri ve haklarını koruyabilmeleri üzerine kurgulanmıştır.

1. **Bilinçli Teknoloji Kullanımı:** Çocukların teknolojiyi kullanırken "Nasıl hissediyorum?", "Zamanımı nasıl harcıyorum?" ve "Bu bana fayda sağlıyor mu?" gibi

özdenetim sorularını sormaları teşvik edilmiştir. Kullanımın aktif (üretim/iletişim) ve pasif (tüketim) boyutları arasındaki farklar anlatılmıştır.

2. **Güvenlik ve Gizlilik:** Kişisel bilgilerin (ad, okul, adres) bir "hazine" gibi korunması gerektiği, tanımadıkları kişilerden gelen linklere tıklanmaması ve oyun içi sohbetlerdeki riskler "İnternet Galaksisinde Güvenli Yolculuk Rehberi" başlığı altında oyunlaştırılarak sunulmuştur.

Çocuklar için oluşturulan atölyeler için oluşturulan infografiklerden bir örnek.

3. **Siber Zorbalık ve Saygı:** "Şaka" ile "Zorbalık" arasındaki ince çizgi (tarafardan birinin üzülmesi, dışlanması veya dur denildiğinde devam edilmesi) netleştirilmiştir. Zorbalıkla karşılaşıldığında kanıt toplama (ekran görüntüsü), engelleme ve güvendiği bir yetişkinden yardım isteme adımları öğretilmiştir.
4. **Oyun ve Finansal Okuryazarlık:** Oyun içi harcamalar, "karanlık tasarımlar" (dark patterns) ve ücretsiz deneme tuzaklarına karşı farkındalık oluşturulmuş; oyunların maliyetli olabileceği ve bütçe yönetiminin önemi anlatılmıştır.

Her iki modül de, Prof. Dr. Selin Türkel'in araştırmasında işaret edilen "aile içi iletişim kopukluğu" ve "teknik bilgi eksikliği" sorunlarına doğrudan çözüm üretmeyi hedefleyen, uygulamalı ve interaktif yöntemlerle gerçekleştirilmiştir.

5. SONUÇ

UNICEF Türkiye'nin ACAR programı çatısı altında Dijital Medya Araştırmaları Derneği tarafından yürütülen bu proje, dijital güvenlik alanında "veri temelli" ve "sahaya duyarlı" bir müdahale modelinin başarısını ortaya koymuştur. İzmir genelinde 350 katılımcı ile gerçekleştirilen kapsamlı ihtiyaç analizi ve ardından 309 kişiye (225 çocuk, 84 ebeveyn) ulaşan eğitim seferberliği, Türkiye'deki dijital ebeveynlik ve çocuk güvenliği tartışmalarına somut bir perspektif kazandırmıştır.

Projenin çıktıları ve yarattığı etki, aşağıdaki dört temel sütun üzerinde özetlenebilir:

1. "Koruma"dan "Dayanıklılığa" Paradigma Değişimi Saha araştırması, yasakçı ve kısıtlayıcı ("polisiye") tedbirlerin çocukları korumak bir yana, onları "sessizlik döngüsüne" ittiğini kanıtlamıştır. Bu bulgudan hareketle tasarlanan eğitim programı, odağı "Riskten Koruma" (Safety) kavramından **"Dijital Dayanıklılık" (Resilience)** kavramına taşımayı başarmıştır. Çocuklara "Dijital Astronot" kimliği kazandırılarak pasif birer mağdur değil, riskleri yönetebilen aktif özneler olmaları teşvik edilmiştir.

2. İletişim Temelli Çözüm Modeli Raporun en çarpıcı bulgusu olan ebeveyn ve çocuk arasındaki "risk algısı uçurumu" (ebeveynin ahlaki kaygıları vs. çocuğun teknik kaygıları), eğitim modüllerinin merkezine alınmıştır. Dr. Sarphan Uzunoglu'nun ebeveynlere yönelik "diyetsiyen" metaforu ve Ahmet Alphan Sabancı'nın çocuklara yönelik "özdenetim" soruları, tarafların ortak bir "risk dili" konuşmasını sağlamıştır. Özellikle ebeveynlere öğretilen "İlk 60 Saniye Kuralı", kriz anlarında iletişimi koparan panik refleksini, güven inşa eden bir diyaloga dönüştürmek için kritik bir araç olmuştur.

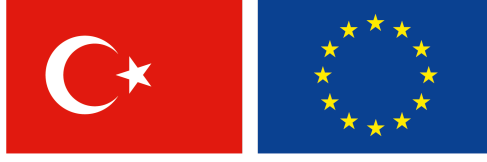
3. Yerel Bağlamın ve Eşitsizliklerin Gözetilmesi Proje, İzmir'in farklı sosyoekonomik bölgelerindeki (Uzundere, Kadifekale, Limontepe vb.) çocuklara ulaşarak, dijital eşitsizliklerin yarattığı risk farklarını yerinde gözlemlemiş ve müdahale etmiştir. Limontepe ve Yenisehir gibi bölgelerde çocuk katılımının yüksek olmasına rağmen ebeveyn katılımının sağlanamaması, dezavantajlı bölgelerde ebeveynlere yönelik erişim stratejilerinin çeşitlendirilmesi gerektiğini gösteren önemli bir veri olmuştur.

4. Sürdürülebilir Bir Model Önerisi Bu çalışma, sadece mevcut durumu analiz etmekle kalmamış, "Çift Odaklı Eğitim Müfredatı" ile ölçeklenebilir bir çözüm modeli sunmuştur. Çocukların dijital haklarını tanıması ve ebeveynlerin "aynalama etkisi" ile kendi

alışkanlıklarını dönüştürmesi, tek seferlik bir farkındalık çalışmasının ötesinde, aile içi dijital kültürün kalıcı olarak iyileştirilmesi adına atılmış güçlü bir adımdır.

Nihai olarak; bu proje, çocukların dijital dünyadan yalıtılarak değil, donanımlı kılınarak korunabileceğini göstermiştir. Elde edilen veriler ve uygulama deneyimi, yerel yönetimler, eğitim kurumları ve sivil toplumun iş birliğiyle yaygınlaştırılacak "**Çocuk Dostu Dijital Ekosistem**" politikaları için sağlam bir zemin teşkil etmektedir.

“Bu rapor Avrupa Birliği’nin eř finansman desteği ile UNICEF tarafından yürütülen ACAR Projesi Sivil Toplum rgtleriyle İş Birliği Programı kapsamında desteklenen Gençlerle Katılımcı Bilgi retimi ve Medya İzleme için Kapasite Geliştirme alışması kapsamında hazırlanmıştır. İçeriğin sorumluluğu tamamıyla Dijital Medya Araştırmaları Derneği aittir ve Avrupa Birliği ve UNICEF’in görüşlerini yansıttığı şeklinde yorumlanamaz.”

Avrupa Birliği tarafından
eř-finanse edilmektedir

Bu rapor, dijital dünyada ocuk haklarını korumayı ve dijital okuryazarlığı artırmayı hedefleyen "ift Odaklı Eğitim Müfredatı"nın uygulama süreçlerini ve sonuçlarını kapsamaktadır. Çalışma, çocukları pasif birer "korunan" nesne olmaktan çıkarıp, kendi dijital süreçlerini yönetebilen "katılımcı" znelere haline getirmeyi amaçlayan yenilikçi bir model sunmaktadır.

Ebeveynlerin rehberlik rollerini güçlendiren ve çocukların dijital hak farkındalığını artıran bu uygulama deneyimi; yerel yönetimler, eğitim kurumları ve sivil toplum kuruluşu paydaşları için ölçeklenebilir ve sürdürülebilir bir "ocuk Dostu Dijital Ekosistem" rehberi niteliğindedir.